

UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“

ZAGREB 1947

ŽIVOT

Broj 9.

LIPANJ

God. I.

HAECKEL I EMBRIOGENSKI TRANSFORMIZAM.*)

Po predavanju A. Acloque-a priredio JEK.

Dodasmo do Haeckela i do embriogenškog transformizma, kojemu je on ocem. Temeljem ovog sistema jest ona rečenica, po kojoj su raznolike one metamorfoze, kroz koje prolazi svako živo biće tijekom svoga razvoja, samo „rekapitulacijom, opetovanjem“ onoga niza nižih vrsti, što bijahu predima i praocima toga bića u geološkim vremenima, a iz kojih je poteklo putem postepene preinake.

Opazit nam je prije svega, da je — po priznanju paleontologa — ovaj temelj izvanredno slab pa se proti njemu dižu mnoge utvrđene i dokazane činjenice. Prema ovoj nauci, kad bi bila istinita, morali bi se razni oni oblici, što ih sve po redu opažamo u pojedinačnom razvoju jedne postojeće vrste, naći u strogo istom redu, no pod naslovom zasebnih vrsti, u krilu zemaljskih naslaga, u kojima se kriju okamenine. Drugim riječima, i da upotrijebimo znanstvene izraze: embriogenska evolucija kojè god vrste imala bi biti vjernom slikom one evolucije, kakvu bi razotkrio geološki niz oblika. No iskustvo nas uči, da nema ovog paralelizma ili bar da se nikako ne može da nađe izim u rijetkim i iznimnim slučajevima. Paleontologija kao da uživa u tom, što poremećuje vas red embriogenški te nam otkriva katkad jedno biće, koje bi logički imalo da bude potomkom, a sad je

već davno prije praoca svoga usavršeno i potpuno razvijeno; više se puta pače ustručava da nam otkrije i same stepene, koje bi sistem ipak nužno trebao.

Da bolje taj nesklad uočimo, evo jednog od mnogih primjera. Uzmimo koju god vrst. Proučili smo embriološki njezin razvoj pa nađosmo, da je tijekom razvika prošla postepeno kroz 5 očito različitih postaja ili stadija, koje ćemo prozvati postajama A, B, C, D, E. Ispitajmo sad geološke naslage: ako nam otkriju pet raznih vrsti, što odgovaraju na dlaku ovim peteri. m postajama, i ako nam ih otkriju točno u naslagama a kore zemaljske i to jednu povrh druge posve istim redom A, B, C, D, E: iznenadit će nas taj sklad pa ne ćemo u strogom smislu nešto nerazumno učiniti, pomislimo li, da je možda ova vrst, koju proučavamo, doista rezultanta polaganog prelaza jednog početnog tipa i oblika A, koji je postepeno poprimio oblike B, C, D, E a onda i današnji oblik.

No ako mjesto toga nađemo, da je vrst C mnogo starija od vrsti A, a vrst B opet sa svoje strane mnogo kasnija od druge četiri vrsti, ili, ako jedne ili druge u opće i nema: onda naša hipoteza o postepenom prelazu i pretvorbi vrsti postaje ne samo klamava, već i nevjerovatna i bez smisla. I upravo tako se je u prirodi i dogodilo: geološki slijed vrsta — bar u mnogim ispitanim slučajevima — nikako ne odgovara embriološkom slijedu. U najočitija takova protuslovlja ubraja Depéret razvoj oblika, što naliči morskim ježima, ali su mu igle ko dlake u medvjeda. To je tip krinoidnih ekinoderma, ursinâ.

Vrste, koje bi embriologija mogla da smatra predšasnicima, ili se nijesu pojavile onim redom, kojim bismo mi očekivali, ili ih uopće nema osim u pretpostavci ove hipoteze. I tako se cijela znanstvena zgrada ruši. S jedne strane imademo protuslovlja u

postepenom slijedu vrsti, a s druge nam se strane razotkriva nepremostiv jaz i zijev: to su eto obilježja ove nauke.

No upravo na ovom popustljivom i mekanom tlu usudio se Haeckel da poduzme smjelo cjelokupnu rekonstituciju i preustanovu genealogije organskih bića, životinjskih i bilinskih, od prve pojave života na zemlji pa sve do naših dana. Nije nam se upuštati u pojedinosti ovog poduzeća; no što možemo o tom reći i što možemo sami o tom naslutiti, jest ovo: uz nekoliko djelomičnih sinovstva, koja bi još kako tako obastala pred sudom strogog ispita, cijela ta naučna zgrada nije ništa drugo do li ogromna hrpa gotovo ispraznih pretpostavaka, koje geologija ničim ne potvrđuje, pače su u silnoj opreci s dokazanim ustanovama i zasadama te znanosti.

Osim toga ne treba da se čudimo, što uz tu hipotezu nijesu mogli da pristanu toliki učenjaci, koji su — i povrh njezine znanstvene krhkoće — još sumnjičaviji postali opazivši neke učenjaka nedostojne postupke i načine Haeckela, koji se u obrani svoje nauke, a zaveden protuvjerskom strastvenosti, nije žacao, da se upusti u nepoštene operacije, što su vrlo nalik pravim i očitim krivotvorinama.

Pojedine naime razvojne stepene i stadije, kad ih Haeckel u geološkim slojevima ne može da pronađe i razotkrije, on ih naprosto izmišlja i krivotvori pa ih u slijedni niz uvršćuje kao istinite, uprav na ono mjesto, gdje ih treba.

Tako se dogodi, te je u genealogiji roda ljudskoga, koja u Haeckelovu sistemu obuhvata 22 postaje ili stadija, prvih 9 potpuno ishitreno, pa im u okameninama ni traga nema; jedanaesti stadij, koji bi logički imao da bude otac dvanaestomu, ovomu je paleontološki još i potomkom; petnaesti i šesnaesti,

najznamenitiji, i koje bi trebalo najprije otkriti i poznavati, pošto su u uskom savezu s postankom sisavaca, opet su čisto iz prsta isisani pa predstavljaju — u tom delikatnom pitanju navodim još uvijek Depéreta — „dva hipotetička tipa i još bez analogije u sadanjem životinjstvu kao i u okameninama prijašnjih dobi“.

Dakle: od 22 za razjašnjenje transformističkog postanka roda ljudskoga Haeckelu potrebna stadija, polovice barem vjerovatno nikad nije na svijetu bilo. Nije li to dosta, da se kod takove nauke dalje ne zadržajemo, već da Depéretu posve uzvjerujemo, kad otvoreno proglašuje „opću gotovo nemoć paleontoloških dokaza, koje iznosi Haeckel u svim poglavljima svoga djela, i konačni slom većine hipoteza, što bi imale da budu temeljem njegova sistema“?

Jedan okorjeli protivnik transformizma ne bi se mogao oštrije izraziti.

DVA ODLIČNA KONVERTITA U AMERICI.

Koncem prošle godine prijedoh u Saveznim Državama na katolicizam: biskup anglikanske episkopalne crkve u Delawaru dr. Fridrik Josip Kinsman i nadbiskup staro-katoličke crkve u Sav. Državama i Kanadi De Landas Berghes et de Rache. — U Americi su konverzije postale već tako česte, da se o tom jedva i piše. No kad tako visoki crkveni dostojanstvenici ostaviše svoje stado i potražiše mir duševni u krilu katoličke Crkve, raznio se glas ne samo po Americi, već je dopro eto i k nama u Evropu.